

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра цивільного права та процесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Лазур Я.В.

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СІМЕЙНЕ ПРАВО

Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	081 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Сімейне право» для здобувачів вищої освіти галузі знань 081 Право спеціальності 081 Право освітньої програми бакалавр.

Розробники: д.ю.н., професорка, професорка кафедри цивільного права та процесу Менджул М.В.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільного права та процесу

протокол № 11 від «18» червня 2025 року

Завідувач кафедри Булеца С.Б.

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол №1 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Черевко П.П.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 (ESTS)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		
Кількість модулів - 2	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,3 самостійної роботи студента - 44	Семестр:	
Вид підсумкового контролю – залік	2-й	2-й
	Лекції:	
Форма підсумкового контролю: тестування	24 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	4 год.
	Лабораторні:	
	- год.	- год.
	Самостійна робота:	
	46 год.	76 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є: опанування студентами системи знань з сімейного права України; акцентування уваги студентів на складних теоретичних та практичних проблемах сімейних правовідносин; на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування сімейно-правових норм.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

- знання та розуміння основних концепцій, базових категорій та юридичних понять у сфері сімейного права (ЗК-1);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-3);
- здатність діяти з урахуванням соціальної відповідальності та громадських зобов'язань, з повагою ставитися до права й закону(ЗК-6);
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення(ЗК-7);

Фахових компетентностей:

- здатність брати участь у розробці нормативно-правових актів (ФК-1);
- уміння діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури (ФК-2);
- здатність забезпечувати дотримання законодавства суб'єктами права (ФК-3);
- здатність здійснювати професійну діяльність у повній відповідності до закону(ФК-4);
- вміння юридично правильно кваліфікувати факти і обставини(ФК-6);
- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку осіб, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків(ФК-7);
- розуміння необхідності поваги до честі та гідності особи, захисту прав і свобод людини і громадянина(ФК-8);
- володіння юридичною термінологією та юридичною технікою, здатність правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації(ФК-11);
- здатність тлумачити нормативно-правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації(ФК-13).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 13 Цивільне право (загальна частина);
- ОК 10 Конституційне право України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
- здійснювати збір, порівняння та аналіз матеріалів з різних джерел;	ПРН 1
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблематики;	ПРН 2
- давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю;	ПРН 3
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи ситуацію чи проблему;	ПРН 4
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми;	ПРН 6
- належним чином використовувати ту інформацію, яку отримано з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності;	ПРН 11
- вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;	ПРН 12
- демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових теорій, доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи;	ПРН 15
- пояснювати та аналізувати природу та зміст основних правових інститутів та процедур як національного права, так і права зарубіжних країн;	ПРН 16
- демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права;	ПРН 17
- вміти на базовому рівні здійснювати нормотворчу, правотворчу та правозастосовчу діяльність, професійний огляд та аналіз судової практики;	ПРН 18
- застосовувати набуті знання та навички у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;	ПРН 19
- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	ПРН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сімейне право»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
- здійснювати збір, порівняння та аналіз матеріалів з різних джерел сімейного права;	ПРН 1
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблематики сімейного права;	ПРН 2
- давати короткий висновок щодо окремих проблем у сфері правового регулювання сімейних відносин з достатньою обґрунтованістю;	ПРН 3
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи ситуацію чи проблему у сфері сімейного права;	ПРН 4
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми сімейного права;	ПРН 6
- належним чином використовувати ту інформацію, яку отримано з першоджерел та вторинних джерел сімейного права для своєї професійної діяльності;	ПРН 11
- вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;	ПРН 12

- демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових теорій, доктрин, цінностей та принципів функціонування сімейного права;	ПРН 15
- пояснювати та аналізувати природу та зміст основних правових інститутів та процедур сімейного права України та зарубіжних країн;	ПРН 16
- демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм сімейного права ;	ПРН 17
- вміти на базовому рівні здійснювати нормотворчу, правотворчу та правозастосовчу діяльність, професійний огляд та аналіз судової практики;	ПРН 18
- застосовувати набуті знання та навички у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;	ПРН 19
- надавати консультації щодо можливих способів захисту сімейних прав клієнтів у різних правових ситуаціях.	ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- активність студента в дискусії, якість конспекту;
- виконані практичні, творчі роботи, командні проекти;
- виступи на практичних заняттях, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе;
- виконання індивідуальних та групових завдань самостійної роботи; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт;
- іспит.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести, теоретичні та практичні завдання.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні та письмові відповіді на семінарських та практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова з елементами тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
--	-----------------------------------	-------------

T1-T5	T6-T10	T11-T15	T16- T20		
15	15	20	20	30	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	35
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	5
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	Під час семінарських занять	5
Презентація	1	5
Реферат	1	10
Есе	1	10
Модульна контрольна робота	1	30
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи та тесту, який оцінюється у межах від 1 до 20 (30) балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Модуль 1		100
100	100	100

Протягом семестру студенти вивчають 2 модулі з дисципліни. Після виконання кожного модуля (лекції, практичні заняття) здійснюється поточний контроль у вигляді письмової роботи та тестування. Студенти, які не відвідували лекції або не в повному обсязі виконали завдання для самостійної роботи, до поточного контролю за змістовий модуль не допускаються.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною системою за 1 модуль.

Студент, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулі (середній бал за два модулі) отримав більше 60 балів, має право не складати екзамен з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модуль студент має також право відмовитися від складання екзамену. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче поліпшити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модулі отримав менше 60 балів зобов'язаний складати екзамен з дисципліни. У разі, якщо відповіді студента під час екзамену оцінені менше ніж у 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються. Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за такою шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Поняття, предмет та метод сімейного права.

1. Поняття сімейного права.
2. Предмет та метод сімейного права.
3. Принципи сімейного права.
4. Місце сімейного права у правовій системі України.

Тема 2. Виникнення і розвиток сімейного права.

1. Історичні форми сім'ї та шлюбу.
2. Етапи розвитку сімейного права.
3. Загальні риси дореволюційного вітчизняного законодавства про шлюб і сім'ю.
4. Історичний розвиток законодавства про шлюб і сім'ю в радянський період.
5. Розвиток сімейного законодавства в незалежній Україні.

Тема 3. Джерела сімейного права.

1. Поняття та види джерел сімейного права України.

2. Конституція України в системі джерел сімейного законодавства.
3. Сімейний кодекс України — основне джерело сімейного законодавства України.
4. Цивільний кодекс України в системі сімейного законодавства.
5. Міжнародні договори України в системі сімейного законодавства.
6. Договір як регулятор сімейних правовідносин.
7. Звичай як джерело сімейного права в Україні.

Тема 4. Сімейні правовідносини.

1. Поняття та види сімейних правовідносин.
2. Суб'єкти, об'єкти і зміст сімейних правовідносин.
3. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
4. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
5. Захист сімейних прав та інтересів.
6. Строки у сімейному праві України.

Тема 5. Поняття та порядок укладення шлюбу.

1. Поняття шлюбу та його правова природа.
2. Право на шлюб. Умови укладення шлюбу.
3. Заручини. Зобов'язання наречених у разі відмови від вступу в шлюб.
4. Порядок укладення шлюбу.
5. Державна реєстрація шлюбу та її правове значення.

Тема 6. Особисті немайнові правовідносини подружжя.

1. Принцип рівності у правовому регулюванні особистих немайнових прав та обов'язків подружжя
2. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя
3. Гарантії особистих немайнових прав подружжя, встановлені сімейним законодавством України

Тема 7. Майнові правовідносини подружжя.

1. Загальна характеристика майнових правовідносин подружжя.
2. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.
3. Правовий режим спільного майна подружжя.
4. Поділ спільного майна подружжя.
5. Договірний режим майна подружжя.
6. Шлюбний договір.
7. Права та обов'язки подружжя щодо утримання.

Тема 8. Недійсність шлюбу.

1. Поняття недійсності шлюбу.
2. Підстави і порядок визнання шлюбів недійсними.
3. Правові наслідки недійсності шлюбу.
4. Визнання шлюбу неукладеним.

Тема 9. Припинення шлюбу.

1. Поняття та підстави припинення шлюбу.
2. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання.
3. Правові наслідки розірвання шлюбу.
4. Режим окремого проживання подружжя.

Тема 10. Визначення походження дітей.

1. Загальні підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей.
2. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою.
3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
4. Оспорювання батьківства, материнства.

Тема 11. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.

1. Поняття та види особистих немайнових прав та обов'язків батьків та дітей.
2. Загальна характеристика особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей

Тема 12. Майнові правовідносини батьків та дітей

1. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна.
2. Обов'язок батьків утримувати дитину. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей та його виконання.
3. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання.
4. Аліментні правовідносини батьків та дітей.
5. Позбавлення батьківських прав: підстави, порядок та правові наслідки

Тема 13. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів

1. Особисті немайнові правовідносини інших членів сім'ї та родичів.
2. Майнові правовідносини інших членів сім'ї та родичів.

Тема 14. Усиновлення

1. Поняття та сутність усиновлення.
2. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення.
3. Таємниця усиновлення.
4. Визнання усиновлення недійсним. Скасування усиновлення.
5. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Тема 15. Опіка та піклування над дітьми

1. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми.
2. Встановлення опіки та піклування над дітьми.
3. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування.
4. Права та обов'язки опікунів та піклувальників.
5. Припинення опіки та піклування над дітьми.
6. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків.

Тема 16. Патронат над дітьми

1. Поняття патронату над дітьми та його відмінність від інших форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
2. Підстави виникнення та припинення патронату над дітьми.
3. Договір про патронат.
4. Припинення патронату над дітьми.

Тема 17. Приймна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу

1. Поняття прийомної сім'ї та її значення у влаштуванні дітей, позбавлених батьківського піклування.
2. Порядок створення прийомної сім'ї.
3. Дитячий будинок сімейного типу: поняття, значення.
4. Порядок створення дитячого будинку сімейного типу.

Тема 18. Сімейні правовідносини з іноземним елементом

1. Види міжнародних договорів, які застосовуються до сімейних правовідносин і умови їх чинності в Україні.
2. Правила застосування колізійних норм міжнародних договорів та норм сімейного законодавства України.
3. Поняття та особливості сімейних правовідносин з іноземним елементом. Види сімейних правовідносин з іноземним елементом.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин з іноземним елементом.

Тема 19. Правове регулювання укладення та припинення шлюбу з іноземним елементом

1. Колізійні питання укладення шлюбу.
2. Визнання шлюбу, зареєстрованого за межами України.
3. Правове регулювання розірвання шлюбу з іноземним елементом.
4. Реєстрація актів цивільного стану громадян України, які проживають за її межами.
5. Умови визнання актів цивільного стану, заснованих на іноземних законах, в Україні.

Тема 20. Колізійні питання усиновлення, опіки та піклування

1. Поняття та сутність усиновлення з іноземним елементом.
  2. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення з іноземним елементом.
  3. Таємниця усиновлення.
  4. Скасування усиновлення.
  5. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми з іноземним елементом.
1. Встановлення опіки та піклування над дітьми.
  2. Припинення опіки та піклування над дітьми.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1. Поняття, предмет та метод сімейного права.	4	1	1	-	2
Тема 2. Виникнення і розвиток сімейного права.	4	1	1	-	2
Тема 3. Джерела сімейного права.	5	2	1	-	2
Тема 4. Сімейні правовідносини.	5	2	1	-	2
Тема 5. Поняття та порядок укладення шлюбу.	8	2	2	-	4
Тема 6. Особисті немайнові правовідносини подружжя.	5	1	2	-	2
Тема 7. Майнові правовідносини подружжя.	5	1	2	-	2
Тема 8. Недійсність шлюбу.	4	1	1	-	2

Тема 9. Припинення шлюбу.	6	1	1	-	-	4
Тема 10. Визначення походження дітей.	4	1	1	-	-	2
Тема 11. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.	4	1	1	-	-	2
Тема 12. Майнові правовідносини батьків та дітей	6	2	2	-	-	2
Тема 13. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів	3	-	1	-	-	2
Тема 14. Усиновлення.	5	2	1	-	-	2
Тема 15. Опіка та піклування над дітьми.	5	2	1	-	-	2
Тема 16. Патронат над дітьми.	4	1	1	-	-	2
Тема 17. Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	3	1	-	-	-	2
Тема 18. Сімейні правовідносини з іноземним елементом	3	1	-	-	-	2
Тема 19. Правове регулювання укладення та припинення шлюбу з іноземним елементом	5	1	-	-	-	4
Тема 20. Колізійні питання усиновлення, опіки та піклування	2	-	-	-	-	2
Разом за модуль	90	24	20	-	-	46
Разом за семестр	90	24	20			46

6.3 Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Поняття, предмет та метод сімейного права.	1	-
2	Тема 2. Виникнення і розвиток сімейного права.	1	-
3	Тема 3. Джерела сімейного права.	1	-
4	Тема 4. Сімейні правовідносини.	1	-
5	Тема 5. Поняття та порядок укладення шлюбу.	2	-
6	Тема 6. Особисті немайнові правовідносини подружжя.	2	-
7	Тема 7. Майнові правовідносини подружжя.	2	-
8	Тема 8. Недійсність шлюбу.	1	-
9	Тема 9. Припинення шлюбу.	1	-
10	Тема 10. Визначення походження дітей.	1	-
11	Тема 11. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.	1	-
12	Тема 12. Майнові правовідносини батьків та дітей	2	-
13	Тема 13. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів	1	-
14	Тема 14. Усиновлення.	1	-
15	Тема 15. Опіка та піклування над дітьми.	1	-

16	Тема 16. Патронат над дітьми.	1	-
17	Тема 17. Приймочна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	-	-
18	Тема 18. Сімейні правовідносини з іноземним елементом	-	-
19	Тема 19. Правове регулювання укладення та припинення шлюбу з іноземним елементом	-	-
20	Тема 20. Колізійні питання усиновлення, опіки та піклування	-	-
Усього		20	-

1.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Поняття, предмет та метод сімейного права.	2	-
2	Тема 2. Виникнення і розвиток сімейного права.	2	-
3	Тема 3. Джерела сімейного права.	2	-
4	Тема 4. Сімейні правовідносини.	2	-
5	Тема 5. Поняття та порядок укладення шлюбу.	2	-
6	Тема 6. Особисті немайнові правовідносини подружжя.	2	-
7	Тема 7. Майнові правовідносини подружжя.	4	-
8	Тема 8. Недійсність шлюбу.	2	-
9	Тема 9. Припинення шлюбу.	2	-
10	Тема 10. Визначення походження дітей.	2	-
11	Тема 11. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.	2	-
12	Тема 12. Майнові правовідносини батьків та дітей	2	-
13	Тема 13. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів	2	-
14	Тема 14. Усиновлення.	2	-
15	Тема 15. Опіка та піклування над дітьми.	4	-
16	Тема 16. Патронат над дітьми.	2	-
17	Тема 17. Приймочна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	2	-
18	Тема 18. Сімейні правовідносини з іноземним елементом	2	-
19	Тема 19. Правове регулювання укладення та припинення шлюбу з іноземним елементом	4	-
20	Тема 20. Колізійні питання усиновлення, опіки та піклування	2	-
Усього		46	-

6.5 Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання полягає у написанні студентами рефератів відповідно до обраної ними тематики. При бажанні студента індивідуальна робота може бути виконана у формі науково-дослідної статті, тез доповіді на конференції, конкурсної наукової роботи і т.п.

За індивідуальну роботу студент має можливість отримати максимально 10 балів. Результати індивідуальної роботи надаються студентом для перевірки та оцінювання за 10 днів до початку екзаменаційної сесії.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: проектор.

Обладнання: комп'ютер.

Програмне забезпечення: windows, power point.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

I. НОРМАТИВНІ АКТИ:

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_425 (дата звернення: 16.01.2018).
4. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 02.10.1973. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/973_001 (дата звернення: 16.01.2018).
5. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року (дата набуття чинності для України –27.09.1991 року). Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990 р. № 1. Ст. 205.
6. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19.10.1996. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973_002 (дата звернення: 16.01.2018).
7. Конвенція про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 16.01.2018).
8. Конвенція про контакт з дітьми від 15.05.2003. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_659 (дата звернення: 16.01.2018).
9. Конвенція про згоду на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбів від 10.12.1962. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_242 (дата звернення: 19.01.2018).
10. Конвенція про громадянство одруженої жінки від 29.01.1957. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_158 (дата звернення: 19.01.2018).
11. Конвенція про визнання розлучень та рішень про роздільне проживання подружжя від 01.06.1970. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_925 (дата звернення: 19.01.2018).
12. Конвенція про право, застосовуване до режимів власності подружжя від 14.03.1978 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_923 (дата звернення: 19.01.2018).
13. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25.10.1980 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_188/page (дата звернення: 19.01.2018).
14. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29.05.93р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_365/page (дата звернення: 19.01.2018).
15. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_135 (дата звернення: 15.01.2018).
16. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_327 (дата звернення: 16.01.2018).

17. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 11.
18. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21–22. Ст. 135.
19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
20. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–42. Ст. 492.
21. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. Голос України від 27.07.2010. № 137.
22. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 52. Ст. 561.
23. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 року № 3425-XII (редакція від 11.10.2017). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> (дата звернення: 17.01.2018).
24. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 року N 1382. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 15. Ст. 232.
25. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 року N 2342-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 6. Ст. 147.
26. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-II. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 30. Ст. 142.
27. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7.12.2017 року № 2229-VIII. Офіційний вісник України. 2018 р., № 6
28. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 року N 2623 – IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 26. Ст. 354.
29. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 (в останній редакції від 08.12.2017). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> (дата звернення: 17.01.2018).
30. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 року № 142/5/310. Офіційний Вісник України. 2004. № 52. Ст. 3492.
31. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження наречених: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року № 1740. Офіційний Вісник України. 2002. № 47. Ст. 2128.
32. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2007 року № 1064. Офіційний Вісник України. 2007. № 65. Ст. 2516.
33. Про Перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 року № 146. Право України. 1994. № 7 – 8.
34. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 року № 1203. Офіційний Вісник України. 2002. № 34.
35. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 року № 52/5. Офіційний Вісник України. 2000. № 42. Ст. 205.
36. Про затвердження Правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання: Наказ Міністерства юстиції України від 12.01.2011 № 96/5. Офіційний Вісник України. 2011. № 4. Т. 2. Ст. 939.

37. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 565. Офіційний Вісник України. 2002. № 18. Ст. 926.

38. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 564. Офіційний Вісник України. 2002. № 18. Ст. 925.

39. Про затвердження Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 року № 866. Офіційний Вісник України. 2008. № 76. Ст. 2561.

40. Про затвердження Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 року № 866. Офіційний Вісник України. 2008. № 76. Ст. 2561.

41. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 року № 905. Офіційний Вісник України. 2008. № 79. Ст. 2660.

42. Про затвердження Переліку захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.08.2008 року № 479. Офіційний Вісник України. 2008. № 82. Ст. 2784.

43. Про затвердження Переліку захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей без дотримання строків перебування на обліку в центральному органі виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей, а також до досягнення дитиною п'яти років: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2011 № 973. Офіційний Вісник України. 2012. № 19. Ст. 89.

44. Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей, до сімейних форм виховання: Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2007 року № 302/80/49. Офіційний Вісник України. 2007. № 17. Ст. 685.

45. Про порядок та умови прийому громадян України, які проживають за межами України, та іноземців, які бажають усиновити дитину в Україні, для подання ними справ: Наказ Міністерства соціальної політики від 17.11.2011 № 445. Офіційний Вісник України. 2011. № 97. Ст. 183.

46. Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 року № 34/166/131/88. Офіційний Вісник України. 1999. № 26.

47. Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей, до сімейних форм виховання: Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2007 року № 302/80/49. Офіційний Вісник України. 2007. № 17. Ст. 685.

48. Про порядок та умови прийому громадян України, які проживають за межами України, та іноземців, які бажають усиновити дитину в Україні, для подання ними справ: Наказ Міністерства соціальної політики від 17.11.2011 № 445. Офіційний Вісник України. 2011. № 97. Ст. 183.

49. Про затвердження Типового положення про будинок дитини: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 18.05.1998 року № 123. Офіційний Вісник України. 1998. № 23.

50. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи - інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 10.09.2012 № 995/557. Офіційний Вісник України. 2012. № 76. Ст. 187.

51. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень

пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») № 5-рп/99 від 03.06.1999 року. Офіційний Вісник України. 1999. № 24.

52. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 року. Офіційний Вісник України. 2009. № 11. Ст. 341.

53. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) N 18-рп/2004 від 01.12.2004 року. Офіційний Вісник України. 2004. № 50. Ст. 3288.

54. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО“ щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України № 1-8/2012 від 19 вересня 2012 року. Офіційний Вісник України. 2012. № 75. Ст. 3038.

55. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». Вісник Верховного Суду України. 2008. № 1.

56. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 року «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів». Вісник Верховного Суду України. 2006. № 7.

57. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав». Вісник Верховного Суду України. 2007. № 5.

II. Монографії, підручники, посібники та інша література:

1. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право: навчальний посібник. Ужгород: РІК-У, 2021. 296 с.
2. Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.
3. Сімейне право: підручник / ред. В.І.Борисова, І.В.Жилінкова; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 320 с.
4. Сімейне право України : підручник / за заг. ред. проф. Т. В. Боднар та О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 519 с.
5. Сімейне право : підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В. А. Кройтора та канд. юрид. наук, доц. В. Ю. Євко. - Харків : ХНУВС, 2016. 511 с.

Допоміжна література

1. Булеца С.Б., Ревуцька І.Е. Інститут зареєстрованого партнерства та фактичні шлюбні відносини в Україні і країнах-членах ЄС: поняття й особливості. 480-512. In. Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", Hungary, Miscolec, 2020. P. 1. 592 p.
2. Балацька О. Р., Мартинюк Т. О. Новели сімейного законодавства щодо захисту прав дитини на належне утримання. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія : «Право». 2020. № 1. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n1/20bornnu.pdf>

3. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству : навч. посіб. / за заг. ред. А. Б. Благої. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
4. Волкова Н. В. Переговори як один із способів альтернативного вирішення сімейних спорів. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.). Одеса 2021. С. 23–26 URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14491>
5. Волкова Н. В., Шкорупесв Д. А. Судовий розгляд і виконання рішень у справах про стягнення аліментів : монографія / передм. Н. Ю. Голубєва ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2022. 192 с.
6. Калаянов Д. П., Іванова М. М. Правове регулювання усиновлення за законодавством України та деяких зарубіжних країн. Юридичний бюлетень. 2020. Вип. 17. С. 70–77.
7. Кулик Т. О. Зима Н. Ф. Механізм забезпечення прав дітей в Україні: проблеми суб'єктного складу. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 2 (115). С. 94–102.
8. Менджул М.В. Принципи сімейного права (сутність та проблеми застосування) : монографія. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші. 2019. 420 с.
9. Менджул М.В. Економічні свободи та сімейні відносини / Правове регулювання та економічні свободи і права : монографія / за ред. проф. Савчина М.В. Ужгород : Видавництво «РІК-У», 2020. 224 с. (С. 176 – 188).
10. Менджул М.В. Державна охорона сімейних прав внутрішньо переміщених осіб. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». Випуск 75(1). Ч. 1. 2023. С. 193-197
11. Менджул М.В. Правове регулювання застосування технології сурогатного материнства в Україні під час повномасштабної війни. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2023. Випуск 77: частина 1. С. 154- 158
12. Менджул М.В. Підстави визнання шлюбних договорів недійсними: правові позиції Верховного Суду та ризики в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2022. Випуск 74: частина 1. С. 103- 106
13. Менджул М. В. Зміст принципу недопустимості втручання у сімейне життя. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021. № 1. С. 43-46.
14. Менджул М.В. Поступ до рівності у практиці ЄСПЛ та договір про партнерство у фактичних союзах. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2021 . Випуск 66. С. 271-275.
15. Менджул М.В., Лета А.В. Правові підстави визнання шлюбного договору недійсним (аналіз судової практики). Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2021 . Випуск 67. С. 93-96.
16. Менджул М.В., Давидова Н.О. Механізм цивільно-правового регулювання майнових відносин партнерів у фактичних союзах. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2021. Випуск 65. С. 124-127.
17. Правова природа особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації: монографія / за редакцією проф., д.ю.н. Булеци С. Б., проф., д.ю.н. Менджул М. В. Ужгород: РІК-У, 2023. 272 с
18. Менджул М.В. Проблеми безпеки та захисту прав дитини в умовах війни в Україні / Право – дієвий засіб перемоги України у війні з рф: аналітика, оцінки, прогнози: міжнародна колективна монографія. / за заг. ред. Бисаги Ю. М., Белова Д. М., Берч В. В. Ужгород: Інститут професійного розвитку, 2023. 180 с.
19. Менджул М.В. Принципи сімейного права (сутність та проблеми застосування) : монографія. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші. 2019. 420 с.
20. Ходак С. М. Категорія інтересу в сімейному праві України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2020. 184 с.
21. Ямненко Т. М. Захист прав дітей, позбавлених батьківського піклування, з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права. Юридичний вісник 1 (62) 2022. С. 126–132.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
2. Постанови Пленуму Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/postanovap/
3. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Юридична бібліотека. URL: <http://pravo.biz.ua/>
6. Союз юристів України. URL: <http://www.lawyersunion.org.ua>
7. Верховний суд України. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>
8. Юридичний портал. URL: <http://jurisprudence.com.ua/>
9. ЛІГА.net. URL: <http://liga.net/>
10. LEX - Правовой портал Украины. URL: <http://ukr-pravo.at.ua/>
11. Каталог юриста. URL: <http://lawukraine.com./>
12. Юридичний радник [Текст]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://www.yurradnik.com.ua/>
13. Юридична газета. URL: <http://yur-gazeta.com/>
14. British Library: Online Gallery. URL: <http://www.bl.uk/onlinegallery/index.html>
15. The Online Books Page. URL: <http://www.onlinebooks.library.upenn.edu/>
16. Правові системи НаУ. URL: <http://www.nau.kiev.ua/>
17. Юр-Инфо - сайт для юриста. URL: <http://www.yur-info.org.ua>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).

протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Булеца С.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).

протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Булеца С.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).

протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Булеца С.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).

протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Булеца С.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).

протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Булеца С.Б.